

Jesús-Àngel Prieto
Professor de l'Escola Massana.
Coordinador-president de l'A FAD.

Artesania: fabricació d'objectes o imatges que satisfacin necessitats socials i/o individuals, de caràcter estètic, ètic i/o funcional. Aquesta fabricació està fonamentada en un alt control del procés, des del projecte fins a la presentació, amb una importància consubstancial del saber fer manual i la seva interrelació amb els materials, així com una verificable empremta personal.

No hi ha manera de sentir-se còmodes amb les definicions. Sempre se'ns escapa alguna cosa. Som com una mala xarxa que és necessària, però que no pesca el que ha de pescar. Així mateix, no definir les coses fa que acabem donant per bones coses que no ho són. I, ja se sap, a río revuelto...

Les definicions funcionen una mica més quan les expliquem, quan les discutim. I l'artesanía (com l'art, com el disseny, o com la llibertat) sempre s'està definint a ella mateixa.

Discutim aquesta definició que us proposo (que, al seu torn, ja és fruit d'una anterior discussió en el si de la "Mesa de Artesanía de Pamplona"): òbviament que l'artesanía és (ja des de l'homo habilis) el territori originari de la nostra capacitat de fabricar objectes i imatges. I allò important d'aquesta capacitat és el seu servei social (ningú no nega el caràcter funcional de la destal bifaç, o de les pintures rupestres), un servei que pot tenir com a objectiu prioritari l'individu (aquesta és també una característica molt humana: tot satisfent necessitats individuals, acabem fent un servei col·lectiu).

Ara bé, les necessitats poden ser de tres tipus: la satisfacció de l'emoció estètica, la satisfacció moral, o la satisfacció d'aspectes funcionals. I poden ser satisfetes les tres a la vegada o, disjuntivament, ara una, ara l'altra. I a més, la nostra valoració del que avui ens sembla funcional, potser demà serà considerada com estètica, i el que avui ens sembla moral, demà serà rescatat com a recurs funcional.

O senzillament la convivència en el mateix temps de diferents apreciacions per part d'individus diversos.

I estarem d'acord que l'artesà controla tot el procés: de la idea al resultat, de la matèria a les mans de l'usuari. I aquesta característica que el feia un personatge molt important en èpoques anteriors (gairebé un intel·lectual), el converteix actualment en una quimera: ¿com pot ser que en un món tan complex i especialitzat hi hagi una professió que, transversalment, ho abasti tot? De fet, una de les queixes del col·lectiu artesà és la seva dificultat per arribar a tot, fonamentalment a les fases finals: presentació, packaging, publicitat, distribució, venda.

I en aquest control de tot el procés la saviesa de les mans i el coneixement dels materials té, en el camp de l'artesanía, una importància consubstancial. No insistirem prou en el fet que l'ésser humà es va fer gràcies al diàleg entre les mans i el cervell. I que hi ha una profunda saviesa en els oficis, que no en les manualitats o en les simples habilitats. L'ofici requereix una interrelació entre, d'una banda, la tradició, el lent coneixement dels materials i la seva reacció amb els diferents processos tecnològics a què son sotmesos, i, de l'altra, la idea objectual que es persegueix (el projecte). I això s'aconsegueix mitjançant un diàleg continuat i parsimoniós que comparteixen molts pintors, molts cineastes, molts escriptors: tots aquells de qui apreciem l'ofici, i no la pura habilitat.

L'artesanía moltes vegades es defineix pel seus materials: el cuir, el tèxtil, la ceràmica... I és que el maridatge amb els materials forma part d'una seducció que atrapa l'artesà en la seva matèria. Una altra vegada la paraula diàleg, el coneixement dels materials entès com a filosofia vital, aquelles fascinants descripcions que certs artesans fan del seus materials amb el mateix nivell de precisió i detall que els enòlegs fan amb els seus vins.

I el resultat final (idea, matèria, ofici, procés, funció, emoció) és, inevitablement, la creació d'un producte (imatge, objecte) que ens arriba de les mans d'algué que dedica la seva vida a mirar-nos als ulls per mitjà del seu treball.

Que els artesans són artistes? Que els artistes són artesans? Que hi ha molt d'artesanía en la feina dels dissenyadors? Una vegada feta la reflexió sobre la nostra tasca, és el moment d'oblidar les definicions i compartir l'asseveració de Xavi Capmany, un bon dissenyador gràfic: "no puc deixar de ser artesà, artista i dissenyador davant d'un mateix repte creatiu".